

Uitvoeringsagenda Duurzaamheid 2023-2024

Gemeente Harderwijk
23-1-2023

gemeente harderwijk

Harderwijk4GlobalGoals
Samen op weg naar
EEN DUURZAME WERELD

Inhoudsopgave

1. Inleiding **3**

Van visie naar uitvoering 3
Doel, werkwijze en looptijd 4
Leeswijzer 4

2. Projecten **5**

Toelichting planning 5
Toelichting projectbeschrijving 5

2.1 Generieke projecten *6*
Communicatie 6
Ondersteuning 9
Samenwerking 11
Gemeentelijke organisatie 13

2.2 De Circulaire Stad *17*
Beleidsontwikkeling 17
Circulaire bedrijven 18
Circulaire bouwsector 21
Inwoners 23

2.3 De Biodiverse Stad *25*
Beleidsontwikkeling 25
Bebouwd gebied 27
Inwoners 28

2.4 De Klimaatbestendige Stad *29*
Beleidsontwikkeling 29
Aanpakken locaties die kwetsbaar zijn voor klimaatverandering 31
Private ruimte 32

2.5 De Energieke Stad *34*
Beleidsontwikkeling 34
Warmtetransitie 37
Zonne-energie 40
Windenergie 43

3 Financiën **44**

Structurele budgetten 44
Incidentele budgetten 44
Duurzaamheidsreserve 44
Rijksbijdrage 44
Project specifieke budgetten 45
Capaciteit 45

1. Inleiding

De gemeente Harderwijk heeft sinds juli 2020 een vastgestelde duurzaamheidsvisie ‘De Duurzame Stad - Duurzaam Harderwijk zijn we samen’. Om deze visie te realiseren wordt er elke 2 jaar een uitvoeringsagenda duurzaamheid opgesteld. In deze uitvoeringsagenda leest u de geplande projecten voor de jaren 2023 en 2024.

De duurzaamheidsvisie bestaat uit vier pijlers; circulariteit, biodiversiteit, klimaatadaptatie en energietransitie. Deze vier pijlers vormen dan ook de basis voor de uitvoeringsagenda duurzaamheid:

In ‘de circulaire stad’ werken we aan het verminderen van primaire grondstoffen en het voorkomen van afval door het hergebruiken van grondstoffen.

Met ‘de biodiverse stad’ gaan we de kwaliteit van (natuur)gebieden versterken, leefgebieden (flora en fauna) vergroten en deze gebieden met elkaar verbinden.

Naar aanleiding van de veranderingen van het klimaat zetten we met ‘de klimaatbestendige stad’ in op maatregelen tegen wateroverlast, hittestress, droogte en overstroming.

‘De energieke stad’ geeft invulling aan de opgaven rond CO_2-reductie, energiebesparing en duurzame energieopwekking.

Daarnaast is er in de uitvoeringsagenda ook een generiek deel opgenomen met overkoepelende projecten. Denk hierbij aan onderwerpen als communicatie en de gemeentelijke organisatie.

Tot slot refereren we naar de Global Goals. Zoals in de duurzaamheidsvisie staat beschreven vinden de vier pijlers hun oorsprong in de Global Goals (Sustainable Development Goals) van de Verenigde Naties. Met deze uitvoeringsagenda laten we dan ook per project zien aan welke Global Goals deze bijdraagt.

Van visie naar uitvoering

In de duurzaamheidsvisie staat de uitvoeringsstrategie met vier basisprincipes:

- Focus op aandachtsgebieden;
- Structureer en selecteer initiatieven en projecten op basis van kaderstellende criteria;
  - **Impact**, het project draagt (in)direct bij aan de duurzaamheidsdoelstellingen;
  - **Voorbeeldfunctie**, we voeren zelf uit wat we vragen van de samenleving om te doen;
  - **Samenwerking**, we werken samen en daarmee vergroten we de slagkracht om de doelen te halen.
- Bepaal je rol als gemeente per project. Daarbij kunnen we de regiorol pakken, een faciliterende of een stimulerende rol aannemen. De komende jaren zullen we vaker dan voorheen de regierol pakken met als doel om versnelling in projecten aan te brengen.
- Vergroot de slagkracht en sluit aan bij bestaande structuren en netwerken wanneer dit een toegevoegde waarde heeft.

Deze strategie is de basis voor de uitvoeringsagenda en wordt gebruikt om de projecten te selecteren, de focus te behouden en prioriteiten te bepalen.

Doel, werkwijze en looptijd

Met deze uitvoeringsagenda geven wij aan welke projecten worden uitgevoerd in 2023 en 2024. Deze projecten dragen bij aan het behalen van de verschillende duurzaamheidsdoelen en ambities.

In deze uitvoeringsagenda staan drie soorten projecten opgenomen die elk in een andere fase van uitvoering verkeren:

1. Doorlopende projecten en/of jaarlijks terugkerende activiteiten.
2. Projecten in 2022 of eerder gestart en lopen door in 2023/2024.
3. Nieuwe projecten welke in 2023 of 2024 starten.

De uitvoeringsagenda zelf is een dynamisch document. Dit betekent dat er ruimte is voor nieuwe initiatieven vanuit de samenleving of autonome ontwikkelingen (bijvoorbeeld innovaties en/of landelijke ontwikkelingen) om op in te spelen. De afweging om met een nieuw project te starten ziet er als volgt uit. Allereerst wordt de afweging gemaakt of een nieuw project past binnen de strategie en daarmee impact heeft op de te behalen duurzaamheidsdoelstellingen. Daarnaast moet er genoeg capaciteit en voldoende financiële middelen beschikbaar zijn. Niet alleen binnen het beleidsteam maar ook bij de andere teams zoals onder andere het team realisatie en beheer. Mocht dit niet het geval zijn, dan wordt de keuze gemaakt om dit, of een ander project, later in de planning op te pakken of te laten vervallen.

Eind 2024 wordt de uitvoeringsagenda voor 2025-2026 vastgesteld.

Naast de benoemde projecten in de uitvoeringsagenda, wordt duurzaamheid ook meegenomen als onderdeel van alle andere beleidsonderwerpen. Deze uitvoeringsagenda is dus geen allesomvattend plan maar wordt aangevuld met projecten vanuit alle gemeentelijke beleidsterreinen. Voor de looptijd van deze uitvoeringsagenda zijn er dus op tal van fronten meerdere duurzaamheidsprojecten gepland. Denk hierbij onder andere aan het STOMP-principe[1], de visie “laadpalen” vanuit verkeer, duurzaamheid in het integraal huisvestingsplan voor onderwijs, het project “een emissieloze binnenstad” en de pilot tiny houses. Ook in de omgevingsvisie speelt thema duurzaamheid een belangrijke rol.

Leeswijzer

In deze uitvoeringsagenda wordt telkens dezelfde volgorde van elementen aangehouden: eerst het generieke deel en daarna de vier specifieke pijlers. Hoofdstuk ‘2 projecten’ toont voor het generieke deel en de vier pijlers het overzicht van de projecten met daarbij een grove planning. Daarbij wordt aangegeven wat de impact is, wie er betrokken zijn en wat het budget is voor het project. In hoofdstuk '3 Financiën' geven we een overzicht op hoofdlijnen van de beschikbare middelen voor de uitvoering van de uitvoeringsagenda 2023-2024.

[1] Stappen, Trappen, OV, MaaS (Mobilitiy as a Service), Privéauto

2. Projecten

In dit hoofdstuk leest u welke projecten we in 2023 en 2024 gaan uitvoeren. De projecten zijn geclusterd per pijler en per focusgebied van de pijler. Elke pijler en elk focusgebied heeft een algemene beschrijving en een algemene doelstelling. Daarna ziet u een planning met daaronder per project een korte projectbeschrijving.

Toelichting planning

Van elk project is op hoofdlijnen de planning weergegeven met de kennis van nu. Hierbij is de legenda van de kleuren in de planning als volgt:

- Voorbereiding
- Afronding
- Doorlopend

Toelichting projectbeschrijving

Van elk project is een beknopte projectbeschrijving beschikbaar. Hierin staan de volgende punten beschreven:

- Een beschrijving.
- Wat is de verwachte impact? (tussen haakjes staat hoe we de voortgang meten)
- Welke partijen zijn betrokken?
- Een begroting met budget- of kredietnaam.

Daarnaast staat aan de hand van onderstaande iconen van de pijlers (zie Figuur 1) en de Global Goals (zie Figuur 2) aangegeven aan welke pijler het project een bijdrage levert. Eén project kan dus bijdragen aan het behalen van meerdere pijlers én meerdere Global Goals.

De vier pijlers

Figuur 1: De vier iconen die verwijzen naar de vier pijlers. Van links naar rechts: 1. De circulaire stad, 2. De biodiverse stad, 3. De klimaatbestendige stad, en 4. De energieke stad.

De zeventien Global Goals

Op de projectbeschrijvingen wordt met nummer en symbool verwezen naar onderstaande zeventien doelen.

Figuur 2: De zeventien iconen van alle Global Goals waar de gemeente Harderwijk zich voor inzet. Zoals beschreven in de duurzaamheidsvisie zijn de nummers 1, 2, 4, 5, 10 en 16 minder relevant voor het ruimtelijk domein. De projecten dragen daarom voornamelijk bij aan de overige elf Global Goals.

2.1 Generieke projecten

De generieke projecten geven overkoepeld uitvoering aan de duurzaamheidsvisie. Deze projecten dragen bij aan alle vier de pijlers. Binnen de generieke projecten werken we met vier focusgebieden:

- Communicatie;
- Ondersteuning;
- Samenwerking;
- Gemeentelijke organisatie.

Communicatie

Om inwoners, onderwijs en het bedrijfsleven te informeren en hun betrokkenheid bij duurzaamheid te vergroten, willen we graag met hen communiceren. Om iedereen te bereiken en op de juiste manier te voorzien zijn verschillende manieren van communicatie nodig. De komende jaren willen we pro-actiever zijn door op projectbasis meer naar de doelgroep toe te gaan en bijvoorbeeld een duurzaamheidsevenement te organiseren.

Projecten	Planning							
	2023				2024			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
0.01 Duurzaamheidsloket								
0.02 Duurzaamheidsevenement								
0.03 Week van duurzaamheid								
0.04 Voortgangsrapportage duurzaamheid								
0.05 Educatie								

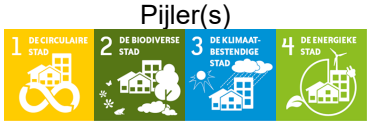
Legenda

Voorbereiding | Afronding | Doorlopend

0.01 Duurzaamheidsloket	
Voor de regio Noord-Veluwe is een duurzaamheidsloket beschikbaar, dat loket geeft actuele informatie en nieuwsberichten aan bewoners rondom het thema duurzaamheid. Denk hierbij aan onderwerpen als; vergroenen van je tuin, isoleren van je woning en het opwekken van duurzame energie. Daarnaast is het loket betrokken bij projecten en zet het acties op om gezamenlijk te verduurzamen. Daarnaast biedt het loket ondersteuning aan buurtinitiatieven.	**Draagt bij aan:** Pijler(s) Global goal(s):

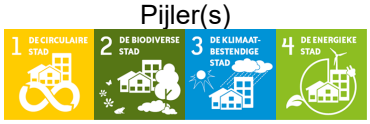
Impact	Inwoners informeren en inspireren over duurzaamheid. *(Het aantal inwoners dat gebruik heeft gemaakt van het duurzaamheidsloket)*	
Betrokkenen	Regio gemeente Noord-Veluwe, duurzaamheidsloket, gemeente Harderwijk	
Financiën	**2023**	**2024**
	€ 25.000,- (Subsidie provincie) € 25.000,- (Budget Duurzaamheid)	€ 25.000,- (Subsidie provincie) € 25.000,- (Budget Duurzaamheid)

0.02 Duurzaamheidsevenement

Met een jaarlijks duurzaamheidsevenement willen we inwoners en bedrijven kennis laten maken, informeren en inspireren op het gebied van duurzaamheid. Het evenement wordt breed opgezet waarbij de verschillende thema's aan bod komen. Het evenement wordt publieksvriendelijk aangekleed Het duurzaamheidsevenement gaat de start of afsluiting zijn van de week van duurzaamheid (zie 0.03).	**Draagt bij aan:** Pijler(s) Global goal(s):

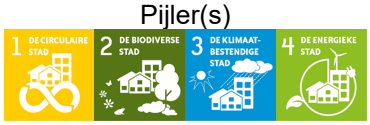
Impact	Inwoners informeren en inspireren over duurzaamheid *(Het aantal bezoekers van het duurzaamheidsevenement)*	
Betrokkenen	Diverse partijen en initiatieven uit de samenleving (o.a. Endura, duurzaamheidsloket, Repair Café, de Hortus en Groei & Bloei), gemeente Harderwijk	
Financiën	**2023**	**2024**
	€ 30.000,- (Budget Duurzaamheid)	€30.000,- (Budget Duurzaamheid)

0.03 Week van Duurzaamheid

Elk jaar wordt er in de week van 10 oktober bovengemiddeld veel aandacht geschonken aan duurzaamheid in de gemeenten van de Noord-Veluwe. Met diverse acties en activiteiten worden inwoners betrokken en geprikkeld om met duurzaamheid aan de slag te gaan. De gemeente Harderwijk laat zich dan ook graag verrassen en stelt budget beschikbaar aan initiatiefnemers om hun activiteiten en acties in die week mogelijk te maken. De initiatiefnemers zijn zelf verantwoordelijk voor de organisatie.	**Draagt bij aan:** Pijler(s) Global goal(s):

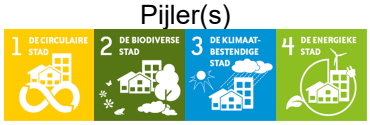
Impact	Inwoners informeren en inspireren over duurzaamheid *(Het aantal activiteiten tijdens deze week)*	
Betrokkenen	Diverse partijen en initiatieven uit de samenleving (o.a. Endura, duurzaamheidsloket, Repair Café, de Hortus en groei & bloei), gemeente Harderwijk	
Financiën	**2023**	**2024**
	€ 5.000,- (Budget Duurzaamheid)	€5.000,- (Budget Duurzaamheid)

0.04 Voortgangsrapportage duurzaamheid

Jaarlijks maken we een rapportage over de voortgang op het gebied van duurzaamheid. In het rapport zoomen we in op de projecten van het jaar ervoor, welke resultaten zijn er behaald en wat heeft het bijgedragen aan de doelstellingen op lange termijn.	**Draagt bij aan:** Pijler(s) Global goal(s):

Impact	De samenleving informeren over de voortgang van duurzaamheid *(Een voortgangsrapportage per jaar)*	
Betrokkenen	Gemeente Harderwijk	
Financiën	**2023**	**2024**
	€ 5.000,- (Budget Duurzaamheid)	€5.000,- (Budget Duurzaamheid)

0.05 Educatie

Met de duurzaamheidsthema's zijn we niet alleen bezig met vandaag, maar ook met de toekomst van de jeugd. Daarom vinden we het belangrijk de jeugd te informeren en te betrekken bij duurzaamheid in al haar facetten. In de komende jaren willen we in samenwerking met De Hortus (stichting voor natuur- en duurzaamheidseducatie), basis- en middelbare scholen de jeugd meer betrekken. Denk onder andere aan gastlessen, opdrachten of excursies.	**Draagt bij aan:** Pijler(s) Global goal(s):

Impact	De kinderen betrekken bij en informeren over duurzaamheid in Harderwijk *(Het aantal kinderen dat mee heeft gedaan/ is bereikt)*	
Betrokkenen	Scholen, de Hortus, Gemeente Harderwijk	
Financiën	**2023**	**2024**
	€ 20.000,- (Budget Duurzaamheid)	€20.000,- (Budget Duurzaamheid)

Ondersteuning

Om te zorgen dat iedereen (onder andere inwoners, bedrijven, sportclubs en verenigingen) mee kan doen in de verandering naar een duurzame gemeente Harderwijk, bieden wij op verschillende manieren ondersteuning aan. Denk hierbij aan het ondersteunen van initiatieven door samen te werken en met maatwerk te faciliteren. En ook door het beschikbaar stellen van subsidies en leningen voor specifieke doelgroepen/maatregelen, mits hiervoor niet al een landelijke- of provinciale regeling bestaat.

Projecten	Planning							
	2023				2024			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
0.06 Ondersteunen initiatieven met maatwerk								
0.07 Subsidie De duurzame Stad- Lorentz III								
0.08 Duurzaamheidsfonds								

Legenda

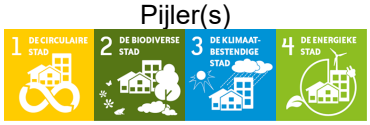
Voorbereiding | Afronding | Doorlopend

0.06 Ondersteunen initiatieven met maatwerk

We hebben de samenleving en initiatieven vanuit de samenleving nodig om de doelen te bereiken. Hiervoor ondersteunen we initiatieven uit de samenleving die willen bijdragen aan de duurzaamheidsdoelstelling. Denk onder andere aan inwoners en bedrijven die samen de buurt willen vergroenen of aardgasvrij willen maken of acties van maatschappelijk betrokken partijen zoals Endura, Repair Café en Groei en Bloei. Op welke manier we ondersteunen is per initiatief maatwerk. Belangrijk hierbij is dat we als gemeente niet het initiatief overnemen en gaan uitvoeren maar dit overlaten aan de initiatiefnemers. Het kan hierbij ook gaan om ondersteuning van innovaties, zowel intern en extern.

Draagt bij aan:

Pijler(s)

Global goal(s):

Impact	De samenleving informeren over de voortgang van duurzaamheid *(Het aantal initiatieven)*	
Betrokkenen	Duurzaamheidsloket, betrokken bewoners/ondernemers, gemeente Harderwijk	
Financiën	**2023**	**2024**
	€ 20.000,- (Budget Duurzaamheid)	€20.000,- (Budget Duurzaamheid)

0.07 Subsidie De duurzame Stad- Lorentz III

Op bedrijventerrein Lorentz vestigen zich de komende jaren nieuwe bedrijven. Hiervoor bouwen ze nieuwe bedrijfspanden die voldoen aan de wettelijke verplichtingen van dat moment. Met deze subsidie, De Duurzame Stad - Lorentz III, stimuleren we om bij nieuwbouw extra duurzaamheidsmaatregelen aan te brengen in het bedrijfspand. Het gaat hierbij niet alleen om maatregelen om energie te besparen of om duurzame energie op te wekken maar ook om biodiverse, klimaatbestendige en circulaire maatregelen. De subsidie is beschikbaar sinds 01-04-2022.

Draagt bij aan:

Pijler(s)

Global goal(s):

Impact	Extra verduurzaming bij de realisatie van nieuwbouw op Lorentz III *(Het aantal aanvragen per jaar)*
Betrokkenen	Nieuw te vestigen ondernemers Lorentz III, gemeente Harderwijk
Financiën	**Subsidiebudget (**Peildatum 19-12-2022**)**
	€800.000,- (Budget subsidie Duurz.maatr. De Duurzame Stad)

0.08 Duurzaamheidsfonds

Het duurzaamheidsfonds heeft als doel om iedereen in de Harderwijkse samenleving mee te laten doen aan de verduurzaming van de gemeente Harderwijk en hiermee een versnelling te realiseren. In 2023 stellen we de kaders op en werken het fonds uit. Uiterlijk 2024 moet het in werking treden. Het fonds bestaat uit meerder aspecten onder andere subsidies, leningen en adviserende ondersteuning voor inwoners, verenigingen, stichtingen en ondernemers. Daarnaast gebruiken we het fonds om versnelling aan te brengen in de realisatie en uitvoering van een duurzamere openbare ruimte, ervaring op te doen met innovaties en voor extra uitvoeringskosten rondom het thema duurzaamheid.

Draagt bij aan:

Pijler(s)

Global goal(s):

Impact	Versnelling aanbrengen in de verduurzaming van de gemeente Harderwijk *(Een uitgewerkt duurzaamheidsfonds)*
Betrokkenen	Gemeente Harderwijk
Financiën	**Duurzaamheidsfonds**
	€ 4.000.000,-

Samenwerking

Om de duurzaamheidsdoelen te behalen moeten we de samenwerking aan gaan met verschillende partijen en elkaars krachten bundelen. De samenwerkingen die we aangaan zijn op basis van wederzijds vertrouwen en elke partij heeft een toegevoegde waarde binnen de samenwerking. We staan open voor nieuwe samenwerkingen als deze bijdragen aan het versneld behalen van de duurzaamheidsambities. Naast de onderstaande projecten, gaan natuurlijk ook de bestaande samenwerkingen met andere partijen door. Onder andere met de lokale energiecoöperatie Endura, waterschap Vallei en Veluwe, Groei & Bloei Harderwijk en Repaircafé Harderwijk.

Projecten	Planning							
	2023				2024			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
0.09 Duurzaamheidsconvenant Woningcorporaties								
0.10 Werkgroep duurzaamheid BKH								
0.11 Evenementen verduurzamen								

Legenda

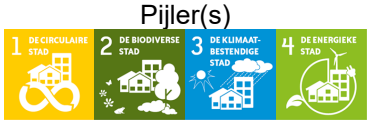
Voorbereiding | Afronding | Doorlopend

0.09 Duurzaamheidsconvenant woningcorporaties

De woningcorporaties UWOON en Omnia Wonen, de huurdersverenigingen en de gemeente Harderwijk werken samen op het gebied van de energietransitie (project aardgasvrij wonen Harderwijk). Hierbij geven de woningcorporaties prioriteit aan duurzaamheidsmaatregelen die de woonlasten betaalbaar houden of verminderen. Om breder op het gebied van duurzaamheid (ook klimaatadaptatie, circulariteit en biodiversiteit) samen te werken is afgesproken een duurzaamheidsconvenant op te stellen. Het convenant moet de basis vormen tot concrete acties die opgenomen worden in de jaarlijkse prestatieafspraken.

Draagt bij aan:

Pijler(s)

Global goal(s):

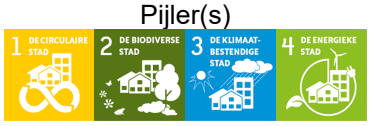
Impact	Verdere samenwerking voor het verduurzamen van sociale huurwoningen, niet alleen op het gebied van de energietransitie *(Een getekend duurzaamheidsconvenant)*	
Betrokkenen	UWOON, Omnia Wonen, huurdersverenigingen, gemeente Harderwijk	
Financiën	**2023**	**2024**
	n.v.t.	n.v.t.

0.10 Werkgroep duurzaamheid BKH

De Bedrijvenkring Harderwijk (BKH) zet zich met de werkgroep duurzaamheid al jaren in om van het bedrijventerrein een energieleverend bedrijventerrein te maken. De gemeente neemt deel aan deze werkgroep. Met de komst van de duurzaamheidsvisie is de werkgroep zich ook breder op het gebied van duurzaamheid gaan inzetten. Door samen op te trekken versterken de BKH en de gemeente Harderwijk elkaar om de ambities te realiseren.

Draagt bij aan:

Pijler(s)

Global goal(s):

Impact	Gezamenlijk inzet voor de verduurzaming van de bedrijventerreinen *(De hoeveelheid bespaarde energie in kWh, de opwek van duurzame energie in kWh, en het percentage groen van het bedrijventerrein)*	
Betrokkenen	Bedrijvenkring Harderwijk, Endura, ondernemers, gemeente Harderwijk	
Financiën	**2023**	**2024**
	n.v.t.	n.v.t.

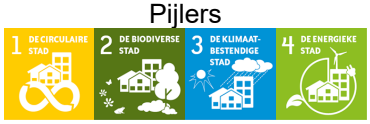
0.11 Evenementen verduurzamen

Het verduurzamen van evenementen is een belangrijk speerpunt voor de gemeente en de evenementenorganisatoren. Vanaf mei 2022 worden organisatoren onder begeleiding van een ervaringsdeskundige op het gebied van duurzame evenementen geholpen in hun duurzame stappen. In 2023 wordt een nieuw duurzaam stroomplan opgeleverd. Het doel is om het gebruik van dieselaggregaten op evenementen zoveel mogelijk uit te bannen.

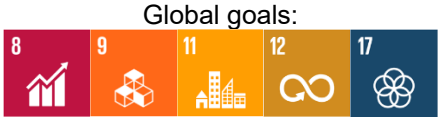
Per 1 januari 2024 gaat het verbod op Single Use Plastics van kracht. Dit is een verbod op wegwerp, en hergebruik wordt de norm. De gemeente wil kennissessies organiseren aangaande dit onderwerp.

Draagt bij aan:

Pijlers

Global goals:

Impact	Duurzame evenementen welke minder impact hebben op het milieu *(De hoeveelheid afval, de hoeveelheid duurzame energie)*	
Betrokkenen	Evenementenorganisatoren, gemeente Harderwijk	
Financiën	**2023**	**2024**
	Budget duurzame evenementen	n.t.b.

Gemeentelijke organisatie

Als gemeente geven we niet alleen aan wat de duurzaamheidsambities zijn maar dragen deze ook uit. Dit doen we door zelf realistische, ambitieuze voorbeeldprojecten uit te voeren. De gemeentelijke organisatie neemt verduurzamen en CO_2-reductie standaard mee in de bedrijfsvoering.

Projecten	Planning							
	2023				2024			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
0.12 Duurzaam inkopen								
0.13 CO_2-prestatieladder								
0.14 Verduurzamen eigen wagenpark								
0.15 Verduurzamen eigen vastgoed								
0.16 Toepassen norm “het nieuwe normaal”								
0.17 Duurzame openbare ruimte								
0.18 Straat van de Toekomst								

Legenda

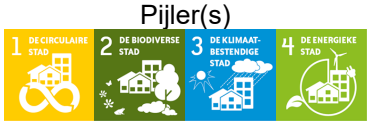
Voorbereiding | Afronding | Doorlopend

0.12 Duurzaam inkopen

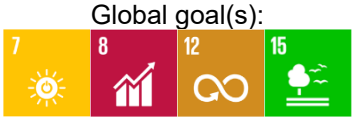
De duurzaamheidsdoelen uit de Duurzaamheidsvisie voeren we door in het inkoopbeleid. Met als doel dat alle inkoop en aanbesteding door de Gemeente Harderwijk, van materialen, diensten en bouwkundige en civieltechnische werken, bijdragen aan deze duurzaamheidsdoelen. Hiervoor stellen we een actieplan Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI) op. Om de ontwikkeling van duurzaam inkoop te kunnen volgen wordt het percentage duurzaam inkopen jaarlijks gerapporteerd.

Draagt bij aan:

Pijler(s)

Global goal(s):

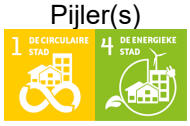
Impact	Door duurzaam in te kopen verminderen we onze impact op het milieu. *(Het percentage duurzaam inkopen)*	
Betrokkenen	Gemeente Harderwijk	
Financiën	**2023**	**2024**
	n.v.t	n.v.t.

0.13 CO_2-prestatieladder

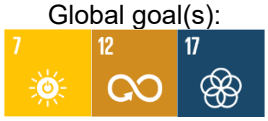
Sinds 2019 is de gemeente Harderwijk gecertificeerd voor de CO_2-prestatieladder. Sinds september 2022 is dit op trede 4. Om het certificaat te behouden wordt elk jaar rond april/mei een controle audit gedaan door een externe partij. Tijdens deze audit wordt beoordeeld of we als gemeentelijke organisatie nog voldoen aan de voorschriften voor het behoud van de certificering. Hierbij wordt onder andere gekeken naar de uitvoering van CO_2-reductiemaatregelen, de communicatie en samenwerking. Door het behalen van trede 4 is dit verbreed met twee ketenanalyses. Deze gaan over het woon-werkverkeer, de bestrating van openbare wegen en hoe we in deze ketens de CO_2-uitstoot kunnen verlagen.

Draagt bij aan:

Pijler(s)

Global goal(s):

Impact	Het verminderen van de CO_2-uitstoot. *(De CO_2-besparing in ton per jaar)*	
Betrokkenen	Gemeente Harderwijk	
Financiën	**2023**	**2024**
	€ 10.000,- (Budget Energieke Stad)	€ 10.000,- (Budget Energieke Stad)

0.14 Verduurzamen eigen wagenpark

De gemeente Harderwijk beschikt over een eigen wagenpark (voertuigen en overig werkmaterieel), dat hoofdzakelijk wordt ingezet bij het beheer en onderhoud van de openbare ruimte, de sportvelden en de begraafplaatsen. Met het tractiebeheerplan 2022-2026 wordt de verduurzaming van het wagenpark doorgezet. Onder andere door voor elektrisch te kiezen wanneer mogelijk en van diesel over te stappen naar 'Hydrotreated Vegetable Oil' (HVO) en een eigen HVO-tankinstallatie te realiseren. Dit moet een besparing van 260 ton CO_2 opleveren.

Draagt bij aan:

Pijler(s)

Global goal(s):

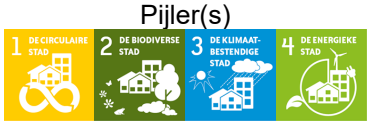
Impact	Het verminderen van het gebruik van fossiele brandstoffen. *(De CO_2-uitstoot in ton per jaar)*	
Betrokkenen	Gemeente Harderwijk	
Financiën	**2023**	**2024**
	€ 16.000,- onderdeel van Tractieplan	Tractieplan

0.15 Verduurzamen eigen vastgoed

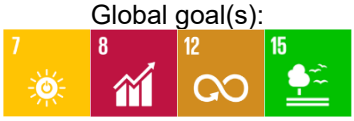
De gemeente wil haar eigen vastgoed verduurzamen en het goede voorbeeld geven. Hiervoor is het duurzaam meerjarenonderhoudsplan (DJMOP) voor het vastgoed opgesteld. Aan de hand hiervan wordt het vastgoed verduurzaamd op de momenten dat de gebouwen onderhouden moeten worden.
Daarnaast onderzoeken we vanuit onze voorbeeldfunctie of we het regenwater dat op het dak van het gemeentehuis valt kunnen opvangen en gebruiken voor de tuinbewatering in plaats van met drinkwater. Hierbij wordt ook de mogelijkheid om het regenwater in te zetten voor de toiletspoeling onderzocht.
Ook de aansluiting van het gemeentehuis op het warmtenet willen we realiseren.

Draagt bij aan:

Pijler(s)

Global goal(s):

Impact	Het verminderen het energieverbruik, meer duurzame energie opwek, natuurinclusief en klimaatrobuust vastgoed. *(het energieverbruik per jaar, de hoeveelheid opgewekte duurzame energie, het drinkwaterverbruik van het gemeentehuis)*	
Betrokkenen	Gemeente Harderwijk	
Financiën	**2023**	**2024**
	Onderhoudsbudgetten vastgoed	Onderhoudsbudgetten vastgoed

0.16 Toepassen norm “het nieuwe normaal”

Iedereen begrijpt dat duurzaam bouwen belangrijk is, maar wat verstaan we dan onder duurzaam bouwen? Iedere partij in de bouwketen geeft daar zijn eigen invulling aan. De gemeente Harderwijk wil meer structuur aanbrengen rondom het thema duurzaam bouwen. Hiervoor willen we gebruik maken van de norm “het Nieuwe Normaal Harderwijk”. Deze norm “het Nieuwe Normaal” is ontwikkeld door Cirkelstad en richt zich primair op circulariteit. Deze willen we uitbreiden om aan te laten sluiten op de overige drie pijlers van de duurzaamheidsvisie van Harderwijk. “Het Nieuwe Normaal Harderwijk” gaan we dan structureel toepassen bij gemeentelijke nieuwbouwprojecten.

Draagt bij aan:

Pijler(s)

Global goal(s):

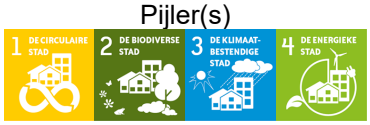
Impact	Duurzame nieuwbouwprojecten die voldoen aan duurzaamheidsambities. *(Het aantal keer dat de norm is gebruikt)*	
Betrokkenen	Gemeente Harderwijk	
Financiën	**2023**	**2024**
	n.v.t.	n.v.t.

0.17 Duurzame openbare ruimte

Jaarlijks voert de gemeente werkzaamheden uit in de openbare ruimte, zoals bijvoorbeeld vervanging van het riool of het verbeteren van de verkeersveiligheid. Deze momenten kunnen meteen ingezet worden om de openbare ruimte duurzamer in te richten. Bijvoorbeeld door het plaatsen van meer bomen, minder verharding en waterdoorlatende parkeerplaatsen. Vooruitlopend op de actualisatie van het Integraal Beheersplan Openbare Ruimte (IBOR) stellen we vanuit het Duurzaamheidsfonds middelen beschikbaar om in 2023 en 2024 de openbare ruimte te verduurzamen bij geplande werkzaamheden in de openbare ruimte. Zowel voor de realisatie als de uitvoering.

Draagt bij aan:

Pijler(s)

Global goal(s):

Impact	Een leefbaardere en duurzamere inrichting van de openbare ruimte. *(Onder andere door het percentage groen/onverhard in de openbare ruimte)*	
Betrokkenen	Gemeente Harderwijk	
Financiën	**2023**	**2024**
	Voorstel € 500.000,- (Duurzaamheidsfonds)	Voorstel € 500.000,- (Duurzaamheidsfonds)

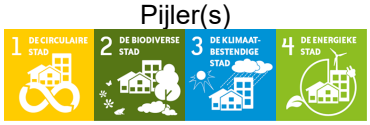
0.18 Straat van de Toekomst

In het project de Straat van de toekomst werken we aan een methode waarbij een straat wordt ontworpen die voldoet aan de minimale eisen van de gemeente vanuit een visie op de behoeften en functies van de toekomstige samenleving en de wensen van de huidige omwonenden. Hiervoor bepaalt de gemeente de kaders en via een participatieproces maken we de wensen van de bewoners van de straat inzichtelijk. Met de kaders, de belangen en het verlangen wordt de straat ontworpen en als zodanig ingericht.

In de afgelopen jaren is de methode ontwikkelt en deze wordt nu getest. Dit project behelst het uitwerken van de methode maar niet de uitvoeren van het project zelf. De methode gaat een plek krijgen in het Integraal Beheer Plan Openbare Ruimte.

Draagt bij aan:

Pijler(s)

Global goal(s):

Impact	Toekomstbestendig ingerichte straten die voldoen aan de eisen vanuit de gemeente en wensen van de inwoners. *(Het aantal keer dat gebruik gemaakt is van de methode straat van de toekomst)*	
Betrokkenen	Gemeente Harderwijk	
Financiën	**2023**	**2024**
	€ 10.000,- (Budget Duurzaamheid)	n.v.t.

2.2 De Circulaire Stad

In 2020 is het circulaire economie beleid – De Circulaire Stad vastgesteld. In dit beleid zijn de doelstellingen, de kaders, focusgebieden en uitvoeringsagenda opgenomen. Deze komen terug in deze uitvoeringsagenda.

Beleidsontwikkeling

Het vastgestelde beleid voor de circulaire economie wordt gemonitord. Wanneer het nodig blijkt te zijn moet het beleid worden aangepast. Daarnaast is de circulaire economie in ontwikkeling en leren we nog steeds.

Projecten	Planning							
	2023				2024			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
1.01 Materiaalstroomanalyse								

Legenda

Voorbereiding | Afronding | Doorlopend

1.01 Materiaalstroomanalyse	
Elke vier jaar laat de gemeente Harderwijk een materiaalstroomanalyse maken. Dit is een visualisatie van de stromen van energie, materiaal en water door de gemeente Harderwijk. Het laat materiaal invoer aan de linkerkant en afvalstromen aan de rechterkant zien. De eerste materiaalstroomanalyse van de gemeente Harderwijk is gebaseerd op data van het jaar 2018.	**Draagt bij aan:** Pijlers Global goals:

Impact	Inzicht in welke materiaalstromen in de gemeente Harderwijk een grote (significante) impact hebben op het milieu. *(Een materiaalstroomanalyse 2022)*	
Betrokkenen	Extern meetbureau, gemeente Harderwijk	
Financiën	**2023**	**2024**
	€ 20.000,- (Budget Circulaire economie)	€15.000,- (Budget Circulaire economie)

Circulaire bedrijven

Harderwijk zet maximaal in op het verduurzamen van de bedrijfsvoering van de binnen Harderwijk gevestigde bedrijven. Zo kunnen deze op hun eigen manier bijdragen aan de circulaire ambities van de gemeente. Ook wil de gemeente Harderwijk duurzame en circulaire bedrijvigheid aantrekken.

Projecten	Planning							
	2023				2024			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
1.02 Inspiratiesessies Duurzaamheid met bedrijfsleven								
1.03 Cirkelstad								
1.04 Circulaire bedrijfsscans								
1.05 Circulaire Startups								

Legenda

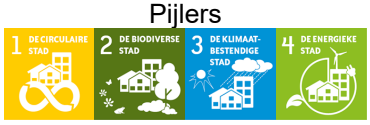
Voorbereiding | Afronding | Doorlopend

1.02 Inspiratiesessies Duurzaamheid met bedrijfsleven

We organiseren sectorspecifieke inspiratiesessies om ondernemers, in wiens bedrijfsvoering duurzaamheid nog niet centraal staat, te betrekken bij het verduurzamen van de gemeente Harderwijk. Tijdens de inspiratiesessies biedt de gemeente Harderwijk ondernemers handvatten om aan de slag te gaan door concrete voorbeelden te geven van 'laaghangend fruit' in de verduurzaming. Dit geeft de ondernemer tevens een gevoel van eigenaarschap en verantwoordelijkheid voor het bijdragen aan de gemeentelijke ambities. Deze inspiratiesessies sluiten wanneer mogelijk aan bij bestaande evenementen.

Draagt bij aan:

Pijlers

Global goals:

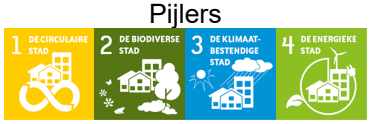
Impact	Impactvol ondernemen wordt bij de Harderwijker ondernemers op de kaart gezet. *(Het aantal (Harderwijkse) deelnemers bij de inspiratiesessies)*	
Betrokkenen	Ondernemers, Bedrijvenkring Harderwijk, gemeente Harderwijk	
Financiën	**2023**	**2024**
	€ 10.000,- (Budget Circulaire economie)	€ 10.000,- (Budget Circulaire economie)

1.03 Cirkelstad

In juni 2022 is Cirkelstad Harderwijk officieel van start gegaan. Het doel van Cirkelstad is om Circulair bouwen te stimuleren door gebruik te maken van een landelijk platform. Harderwijkse (bouw)ondernemers worden geholpen met projecten, kennis en netwerken. Cirkelstad Harderwijk en Cirkelstad Zwolle werken nauw samen.

Draagt bij aan:

Pijlers

Global goals:

Impact	Het circulair bouwen wordt bij de Harderwijker (bouw)ondernemers op de kaart gezet. *(Het aantal aangesloten bedrijven bij Cirkelstad)*	
Betrokkenen	Bouw (gerelateerde) ondernemers, gemeente Harderwijk	
Financiën	**2023**	**2024**
	€ 0,-	€ 5.000,- (Budget Circulaire economie)

1.04 Circulaire bedrijfsscans

De circulaire bedrijfsscan is bestemd voor bedrijven in Harderwijk die graag circulaire stappen in hun huidige bedrijfsvoering willen zetten, maar niet goed weten hoe. De gemeente Harderwijk zet externe (lokale) adviesbureaus in om door middel van een bedrijfsscan inzichtelijk te maken op welke punten grondstoffen, materialen en energie bespaard kunnen worden en welke mogelijkheden er zijn om met afval en reststromen om te gaan. Deze scan is bedoeld voor alle ondernemers binnen Harderwijk.

Draagt bij aan:

Pijlers

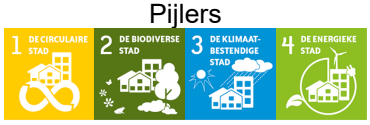

Global goals:

Impact	Bedrijven inzicht geven in hoe ze hun bedrijfsvoering kunnen aanpassen en het gebruik van primaire grondstoffen kunnen terugdringen. *(Het aantal uitgevoerde circulaire bedrijfsscan)*	
Betrokkenen	Ondernemers, adviesbureaus, gemeente Harderwijk	
Financiën	**2023**	**2024**
	€ 5.000 (Budget Circulaire economie)	n.v.t.

1.05 Circulaire start-ups

De gemeente heeft het huidige start-upklimaat in Harderwijk onderzocht. Hieruit blijkt dat er behoefte is aan een fysieke locatie om startups te faciliteren. Het aankomende jaar onderzoeken we de mogelijkheden voor een fysieke locatie in de gemeente Harderwijk waar start-ups zich kunnen vestigen. Via de inspiratiesessie zetten we ook in op kennisdeling. Andere mogelijkheden om het start-upklimaat worden mogelijk later nog uitgezocht zoals het opzetten van een programma met het onderwijs en het bedrijfsleven.	**Draagt bij aan:** Pijlers Global goals:

Impact	Start-ups binden aan de gemeente Harderwijk om een boost te geven aan innovatie en duurzaamheid. *(Het aantal start-ups dat bekend in de gemeente Harderwijk)*	
Betrokkenen	Gemeente Harderwijk	
Financiën	**2023**	**2024**
	€25.000,- (Budget circulaire economie)	€25.000,- (Budget Circulaire economie)

Circulaire bouwsector

Bouw- en sloopactiviteiten zijn verantwoordelijk voor 60% van de totale materiaalconsumptie wereldwijd, en voor 50% van het afval in Nederland. Ook in Harderwijk zijn jaarlijks veel bouwmaterialen nodig om te voldoen aan de bouw- en renovatieplannen in de stad. Daarom zetten we in op een duurzame en circulaire bouwsector die bijdraagt aan het behalen van de nationale ambities omtrent de circulaire economie.

Projecten	Planning							
	2023				2024			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
1.06 Onderzoek materialendepot								
1.07 Onderzoek Pilot circulaire huizen bouwen								

Legenda

Voorbereiding | Afronding | Doorlopend

1.06 Onderzoek materialendepot

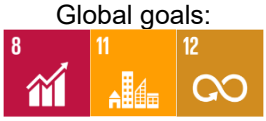
We vinden het belangrijk dat gebruikte materialen een tweede leven krijgen. De gemeente kan een rol spelen voor de opslag van her te gebruiken materialen zodat deze materialen een tweede leven krijgen. Een onderzoek gaan we uitvoeren naar specificaties en locaties voor een materiaaldepot in de gemeente Harderwijk. Aan de hand van het onderzoek moet een besluit genomen worden om een materialendepot te starten of niet.

Draagt bij aan:

Pijlers

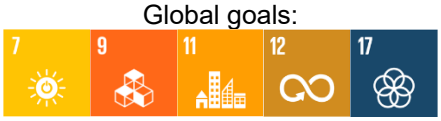

Global goals:

Impact	De mogelijkheden om (bouw)materialen her te gebruiken vergroten *(Een besluit om al dan niet een materialendepot te starten)*	
Betrokkenen	Bouwondernemers, gemeente Harderwijk	
Financiën	**2023**	**2024**
	€10.000,- (Budget circulaire economie)	n.t.b.

1.07 Onderzoek pilot circulaire huizen bouwen

	Draagt bij aan:
De gemeente wilt particuliere bouw (inwoners) uitdagen circulaire huizen te (ver)bouwen. In 2024 starten we een onderzoek naar wat er nodig is om in een pilot te starten om circulair bouwen bij inwoners te stimuleren/ mogelijk te maken. Hierbij onderzoeken we de mogelijke koppeling met het materialendepot.	Pijlers Global goals:

Impact	Woningen bouwen met hergebruikte en/of biobased bouwmaterialen *(Het besluit om een pilot circulaire huizen bouwen al dan niet te starten)*	
Betrokkenen	Adviesbureau, bouwondernemers, gemeente Harderwijk	
Financiën	**2023**	**2024**
	n.v.t.	€10.000,- (Budget circulaire economie)

Inwoners

Het stimuleren van lokale kringlopen is een belangrijk onderdeel van de circulaire economie. Hiervoor zetten we naast bedrijven en de gemeentelijke organisatie ook in op het betrekken van de inwoners van de gemeente Harderwijk bij de transitie naar een circulaire economie. Dit doen we door het uitleggen en inzichtelijk maken van wat een circulaire economie betekent. Zo kunnen bewoners in hun eigen dagelijks leven bijdragen aan de circulaire economie.

Projecten	Planning							
	2023				2024			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
1.08 Voedselverspilling tegengaan								
1.09 Uitvoering VANG								

Legenda

Voorbereiding | Afronding | Doorlopend

1.08 Voedselverspilling tegengaan

Binnen het thema circulaire economie is er steeds meer aandacht voor onderwerpen als voedselverspilling en korte ketens. De horeca is verantwoordelijk voor 14% van de totale hoeveelheid voedselverspilling in Nederland. De provincie Gelderland heeft het programma Gelderland van Morgen gelanceerd met als doel om minder voedsel te verspillen, meer plantaardige voedsel te consumeren en meer lokaal/biologisch voedsel te consumeren. We willen mogelijk aansluiten bij dit programma als de aanpak past of op maat gemaakt kan worden voor de gemeente Harderwijk.

Draagt bij aan:

Pijlers

Global goals:

Impact	Inwoners en bedrijven zijn bewuster van hun impact op voedselverspilling. *(De hoeveelheid voedsel in het afval in kg en het drinkwaterverbruik in m^3)*	
Betrokkenen	Ziekenhuis Sint Jansdal, horecaondernemers, inwoners, gemeente Harderwijk	
Financiën	**2023**	**2024**
	€ 30.000,- (Budget circulaire economie)	Thema voor 2024 wordt in 2023 gevormd. Aansluiten bij actualiteit.

1.09 Van Afval naar Grondstof (VANG)

Het verminderen en het beter scheiden van afval vormt een belangrijke basis voor een toekomstige circulaire economie. Om de hoeveelheid restafval per inwoner omlaag te brengen en het scheidingspercentage te verhogen, is een vast en variabel tarief ingesteld voor het aanbieden van een minicontainer of een zak restafval. Hiermee geven we handen en voeten aan het principe 'de vervuiler betaalt'. Daarnaast is een gedragsverandering van de inwoners nodig om de gestelde doelen te behalen.

Draagt bij aan:

Pijlers

Global goals:

Impact	Het verminderen van restafval *(Het aantal kg restafval per inwoner per jaar)*	
Betrokkenen	Gemeente Harderwijk	
Financiën	**2023**	**2024**
	Afvalstoffenheffing (meer informatie begroting 2023-2026)	Afvalstoffenheffing

2.3 De Biodiverse Stad

In december 2022 is de Natuur- en groenvisie vastgesteld. Hierin staan de kaders om het natuur- en groenbeleid mee op te stellen. Dit beleid is een verdere uitwerking van de visie waarin keuzes worden gemaakt. Bij dit beleid zit ook een uitvoeringsagenda met de projecten voor de komende jaren. Vooruitlopend hierop zijn in deze uitvoeringsagenda duurzaamheid een aantal projecten geselecteerd voor 2023 die al aansluiten bij de visie. De projecten voor 2024 uit het natuur- en groenbeleid worden na vaststelling toegevoegd aan de uitvoeringsagenda duurzaamheid.

Beleidsontwikkeling

Voor de pijler biodiversiteit staat 2023 voornamelijk in het teken van het uitvoeren van een nulmeting en het opstellen van het natuur- en groenbeleid. Daarnaast is het onderwerp biodiversiteit nog in ontwikkeling en leren we nog steeds.

Projecten	Planning							
	2023				2024			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
2.01 Opstellen natuur- en groenbeleid								
2.02 Nulmeting biodiversiteit/natuurwaarden								

Legenda

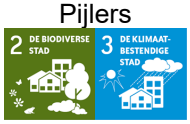
Voorbereiding Afronding Doorlopend

2.01 Natuur- en groenbeleidsplan

In 2022 is de Natuur- en groenvisie vastgesteld. Hierin is de koers bepaald en vastgesteld dat natuur en groen een volwaardig onderdeel vormen in de fysieke leefomgeving. Hoe dit zich vertaalt naar de wijken en overige deelgebieden en wat we hiervoor gaan doen, wordt uitgewerkt in een natuur- en groenbeleidsplan met uitvoeringsstrategie en -agenda. Hierin stellen we meetbare doelen, algemene beleidsuitgangspunten en bepalen per deelgebied welke knelpunten en kansen er liggen. We maken duidelijk wat er moet gaat gebeuren en hoe, door wie, waar en wanneer inclusief een kostenraming. Dit wordt de leidraad voor de komende 10 jaar om te bouwen aan een groener natuurlijker gemeente Harderwijk.

Draagt bij aan:

Pijlers

Global goals:

Impact	Concrete handvatten om in actie te komen om Harderwijk groener en natuurlijker te maken. *(Een vastgesteld natuur- en groenbeleidsplan)*	
Betrokkenen	KNNV, Vogelbeschermingswacht, Landschapsbeheer Gelderland, Natuurmonumenten, Waterschap, IVN, Hortus/Natuur- en milieueducatie, gemeente Harderwijk	
Financiën	**2023**	**2024**
	€ 70.000,- (Budget natuur- en groenbeleidsplan)	n.v.t.

2.02 Nulmeting biodiversiteit/natuurwaarden

Samen met een ecologisch adviesbureau gaan we de huidige stand van zaken wat betreft natuurwaarden in kaart brengen. Deze inventarisatie borduurt voort op de in 2022 ontwikkelde Natuur- en groenvisie Harderwijk. Dit is een uitwerking van deze visie en tevens een bouwsteen voor het nog te ontwikkelen natuur- en groenbeleidsplan. Er wordt ingegaan op de huidige staat van de biodiversiteit, de waargenomen soorten, de knelpunten die er voor deze soorten liggen en de verbetermogelijkheden voor de biotopen in Harderwijk. De bedoeling is dat het opstellen van een nulmeting biodiversiteit/natuurwaarden de basis biedt voor monitoring van effecten van het nog op te stellen natuur- en groenbeleidsplan.

Draagt bij aan:

Pijlers

Global goals:

Impact	Inzicht in de voorkomende soorten en aandachtspunten voor natuur en biodiversiteit gespecificeerd naar gebied in Harderwijk. *(Een opgeleverde nulmeting)*	
Betrokkenen	Ecologisch adviesbureau, Omgevingsdienst Noord-Veluwe, verscheidene natuurverenigingen, Natuurmonumenten, Waterschap Vallei en Veluwe, stichting Landschapsbeheer Gelderland, gemeente Harderwijk	
Financiën	**2023**	**2024**
	€30.000,- (Budget natuur- en groenbeleidsplan)	n.v.t.

Bebouwd gebied

Zoals beschreven in de Natuur- en groenvisie definiëren we drie gebieden. Het bebouwd gebied is hier één van. In het natuur- en groenbeleid gaan we verder uitwerken welke projecten we in het gebouwde gebied gaan uitvoeren. Na vaststelling van het natuur- en groenbeleid worden deze projecten aan de uitvoeringsagenda duurzaamheid toegevoegd. Vooruitlopend hierop wordt in 2023 al wel uitvoering gegeven aan onderstaand project.

Projecten	Planning							
	2023				2024			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
2.03 Groene schoolpleinen								

Legenda

Voorbereiding | Afronding | Doorlopend

2.03 Groene schoolpleinen

Met het project groene schoolpleinen stimuleert de gemeente het groen en natuurlijker inrichten van schoolpleinen. Uitgangspunt hierbij is het 'ontstenen' van de pleinen en het toevoegen van inheems groen en natuur. In 2022 hebben twee scholen een traject opgestart om hun plein te gaan vergroenen. De uitvoering hiervan vindt in 2023 en uiterlijk 2024 plaats. De komende tijd hopen we, in samenwerking met de Hortus, nog meer scholen enthousiast te krijgen om hun pleinen natuurrijk in te richten en natuurvriendelijk spelen toe te passen.

Draagt bij aan:

Pijlers

Global goals:

Impact	Het tegengaan van hittestress, de sponswerking van de bodem vergroten en kinderen kennis laten maken met natuur en eetbaar groen. *(Het aantal deelnemende scholen en het aantal m^2 van toegevoegd groen op de schoolpleinen)*	
Betrokkenen	De Hortus, IVN, scholen, hoveniers, (tuin)ontwerpers, gemeente Harderwijk	
Financiën	**2023**	**2024**
	€10.000,- (Budget Duurzaamheid)	€10.000,- (Budget Duurzaamheid)

Inwoners

Een groot deel van de grond is niet in bezit van de gemeente. Om deze grond ook te vergroenen en de biodiversiteit te vergroten is samenwerken met inwoners en ondernemers nodig. Na vaststelling van het groen- en natuurbeleid worden projecten om inwoners te betrekken en te stimuleren aan de uitvoeringsagenda duurzaamheid toegevoegd. Vooruitlopend hierop wordt in 2023 al wel uitvoering gegeven aan onderstaand project.

Projecten	Planning							
	2023				2024			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
2.04 Stimuleringsacties vergroenen tuinen								

Legenda

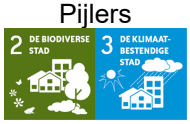
Voorbereiding | Afronding | Doorlopend

2.04 Stimuleringsacties vergroenen tuinen

De stimuleringsacties vergroenen tuinen zijn in 2022 succesvol benut. In 2023 en 2024 worden de stimuleringsacties voortgezet. Het gaat hierbij onder andere om een tuinenmarkt, workshops, en tuinadvisering. Deze actie voeren we uit in samenwerking met het duurzaamheidsloket.

Draagt bij aan:

Pijlers

Global goals:

Impact	Meer en gevarieerder groen op particulier terrein. Meer bewustwording bij bewoners over het belang van groen. *(Het aantal deelnemers aan de acties en het aantal m² meer groen op particuliere terreinen)*	
Betrokkenen	Duurzaamheidsloket, Groei en Bloei, Stichting Steenbreek, gemeente Harderwijk	
Financiën	**2023**	**2024**
	€ 20.000,- (Budget Duurzaamheid)	€ 20.000,- (Budget Duurzaamheid)

2.4 De Klimaatbestendige Stad

In november 2022 zijn de kaders voor het opstellen van een water- en klimaatadapatieplan vastgesteld. Met deze kaders wordt het beleid verder uitgewerkt en een uitvoeringsagenda met de projecten voor de komende jaren opgesteld. Vooruitlopend hierop zijn in deze uitvoeringsagenda duurzaamheid een aantal projecten geselecteerd voor 2023. De projecten voor 2024 wordt na vaststelling van het water- en klimaatadaptatieplan toegevoegd aan de uitvoeringsagenda duurzaamheid.

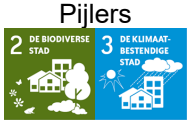
Beleidsontwikkeling

In 2023 ligt de focus voor de pijler klimaatadaptatie voornamelijk op het opstellen van het water- en klimaatadaptatieplan. Daarnaast is de pijler klimaatadaptatie nog in ontwikkeling en leren we nog steeds.

Projecten	Planning							
	2023				2024			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
3.01 Water- en klimaatadaptatieplan								
3.02 Natuurbrandbeheersing								

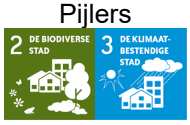
Legenda

Voorbereiding | Afronding | Doorlopend

3.01 Water- en klimaatadaptatieplan	
Met het water- en klimaatadaptatieplan wordt bestaand beleid voor stedelijk water voortgezet en aangevuld met klimaatadaptatiebeleid. Het vormt de samensmelting van het gemeentelijk rioleringsplan (ZAP WHEP 2015-2023) en het gemeentelijk waterplan. Dit is belangrijk want een waterrobuuste, klimaatbestendige en gezonde leefomgeving is een basisvoorwaarde voor een moderne samenleving. Ook voor de toekomstige generaties. Het plan gaat enerzijds over de lokale invulling van wettelijke zorgplichten voor grondwater, regenwater, afvalwater van huishoudens/bedrijven en oppervlaktewater. En anderzijds over het beperken van de lokale effecten van de klimaatverandering (overstroming, wateroverlast, hitte en droogte).	**Draagt bij aan:** Pijlers Global goals:

Impact	Een waterrobuuste, klimaatbestendige en gezonde leefomgeving. *(Een vastgesteld water- en klimaatadaptatieplan)*	
Betrokkenen	Waterschap Vallei en Veluwe, Rijkswaterstaat Midden Nederland, Gemeente Ermelo, GGD NOG, ODNV, Hengelsportvereniging De Snoek	
Financiën	**2023**	**2024**
	€ 60.000,- (uit GRP middelen) €10.000,- (budget duurzaamheid)	n.v.t.

3.02 Natuurbrandbeheersing

Externe ontwikkeling	**Draagt bij aan:**
Hoewel het zwaartepunt ligt bij de portefeuille Veiligheid is dit een relevante ontwikkeling voor klimaatadaptatie. Tussen de provincie Gelderland en de VNOG en VGGM is een intentieverklaring ondertekend voor een gebiedsgerichte aanpak natuurbrandbeheersing met als doel de kans op onbeheersbare natuurbranden en de effecten ervan op termijn te verkleinen. De noodzaak hiervoor wordt, mede gelet op de klimaatontwikkelingen, steeds belangrijker. Hierbij is het van belang het gesprek te voeren met de volgende risico-houdende functies in de natuurgebieden: natuurbeheer, infra, recreatie, zorg, wonen/werken. Doel van het plan is om in gezamenlijkheid met de verantwoordelijke overheden te komen tot een maatschappelijk verantwoord restrisico. Er wordt overigens niet gewacht tot de gebiedsgerichte aanpak gereed is. Maatregelen worden uitgewerkt voor de locaties Sonnevanck, vakantieparken en tracé hoogspanningslijn.	Pijlers Global goals:

Impact	Het verkleinen op de kans op onbeheersbare natuurbranden en de effecten ervan op termijn. *(Een plan voor natuurbrandbeheersing)*	
Betrokkenen	Provincie Gelderland, VNOG, VGGM, gemeente Harderwijk	
Financiën	**2023**	**2024**
	n.v.t.	n.v.t.

Aanpakken locaties die kwetsbaar zijn voor klimaatverandering

Met de vaststelling van de kaders voor het water- en klimaatadaptatieplan is ook gekozen om hoofdzakelijk te kiezen voor de strategie om mee te koppelen. Dit betekent dat de maatregelen die nodig zijn om een waterrobuuste en klimaatbestendige gemeente te worden, worden meegenomen op het moment dat vanwege een andere reden werkzaamheden worden uitgevoerd. Alleen de meest urgente knelpunten gaan we al eerder aanpakken. Deze urgente punten moeten nog worden bepaald (zie 3.01). Na vaststelling van het water- en klimaatadaptatieplan worden deze aan de uitvoeringsagenda duurzaamheid toegevoegd. Vooruitlopend hierop wordt al wel gestart met het Triasplein.

Projecten	Planning							
	2023				2024			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
3.03 Een groen en klimaatbestendig Triasplein								

Legenda

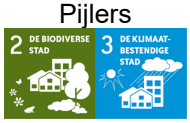
Voorbereiding | Afronding | Doorlopend

3.03 Een groen en klimaatbestendig Triasplein

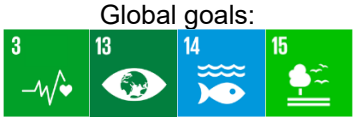
De afgelopen jaren ervaren omwonenden langs de Triasgracht - tijdens aanhoudende droogte in combinatie met hittegolven - langdurig/chronisch overlast door een slechte waterkwaliteit (o.a. blauwalg). Dit komt door oppervlaktewater dat ecologisch niet in balans is: bijna stilstaand en ondiep water dat in de zomer snel opwarmt en een beperkt zelfreinigend vermogen heeft. Tevens is het Triasplein sterk versteend met weinig opgaand groen waardoor het hitte-eiland effect tijdens hittegolven relatief groot is.

Draagt bij aan:

Pijlers

Global goals:

Impact	Het beperken van het hitte-eiland effect tijdens hittegolven, robuuste waterkwaliteit, meer biodiversiteit en een klimaatbestendige en prettige leefomgeving. *(Een ontwerp voor een groen en klimaatbestendig Triasplein)*	
Betrokkenen	Wijkplatform Drielanden, Waterschap Vallei en Veluwe, gemeente Harderwijk	
	2023	**2024**
Financiën	€ 30.000 (Kadernota Triasplein) €15.000 (Aanvraag subsidie Provincie Gelderland)	€ n.t.b.

Private ruimte

Als gemeente zijn we meestal niet de eigenaar van de grond of de bebouwing. Om deze bebouwing en gronden klimaatbestendig en waterrobuust te maken is samenwerking met inwoners en ondernemers nodig. Na vaststelling van het water- en klimaatadaptatieplan worden de projecten om inwoners te betrekken en te stimuleren aan de uitvoeringsagenda duurzaamheid toegevoegd. Vooruitlopend hierop wordt in 2023 al wel uitvoering gegeven aan onderstaande projecten.

Projecten	Planning							
	2023				2024			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
3.04 Deelname NK Tegelwippen / Tegeltaxi								
3.05 Stimuleringsregeling klimaatadaptieve maatregelen privaat								

Legenda

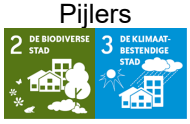
Voorbereiding | Afronding | Doorlopend

3.04 Deelname NK Tegelwippen / Tegeltaxi

Om onze bewoners extra te stimuleren doet de gemeente mee aan het Nationaal Kampioenschap Tegelwippen. Dit NK loopt van april t/m oktober en een groot aantal gemeenten doen hieraan mee. Om onze bewoners extra te helpen bij het “wippen van tegels” (en daarmee de tuinen een stukje groener te maken) rijdt in deze periode een Tegeltaxi rond. Deze Tegeltaxi haalt op afspraak de “gewipte” tegels op.

Draagt bij aan:

Pijlers

Global goals:

Impact	Een groenere gemeente en meer bewustwording onder de bewoners over niet alleen het belang, maar ook de voordelen van een groenere en klimaatadaptieve leefomgeving. *(Het aantal m² verwijderde verharding)*	
Betrokkenen	Duurzaamheidsloket, gemeente Harderwijk	
Financiën	**2023**	**2024**
	€ 15.000,- (Budget duurzaamheid)	€ 15.000,- (budget duurzaamheid)

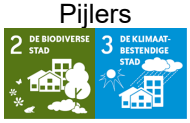
3.05 Stimuleringsregeling klimaatadaptieve maatregelen privaat

De subsidieregeling regenton 2020 werd in 2021 opgevolgd door een ‘verbrede’ stimuleringsregeling voor klimaatadaptatie maatregelen op privaat terrein. De regeling is tot stand gekomen door samenwerking in regionaal verband tussen gemeenten, waterschap en het duurzaamheidsloket. Deze stimuleringsregeling was in 2022 ook beschikbaar. In 2023 wordt de stimuleringsregeling wederom beschikbaar gesteld.

Daarnaast is de intentie om een aantal klimaatadaptieve maatregelen op het gebied van hittestress toe te voegen aan de regeling.

Draagt bij aan:

Pijlers

Global goals:

Impact	Een groenere gemeente en meer bewustwording van het belang en de voordelen van een groenere en klimaatadaptieve leefomgeving. *(Het aantal toegekende subsidies en het totaal uitgekeerde subsidiebedrag)*	
Betrokkenen	Werkregio Water en Klimaatadaptatie Noord Veluwe (onderdeel van Manifestregio Vallei en Veluwe), duurzaamheidsloket	
Financiën	**2023**	**2024**
	€ 40.000,- (Budget water en klimaatadaptatie Noord-Veluwe) € 10.000,- (budget Uitvoeringsfase waterplan) € 30.000,- (budget afkoppelen solo GRP) € 20.000,- (Budget duurzaamheid)	€€ 40.000,- (Budget water en klimaatadaptatie Noord-Veluwe) € 10.000,- (budget Uitvoeringsfase waterplan) € 30.000,- (budget afkoppelen solo GRP) € 20.000,- (Budget duurzaamheid))

2.5 De Energieke Stad

Zoals is vastgelegd in het energietransitiebeleid “De Energieke Stad”, is het doel om in 2031 de CO_2-uitstoot met 45% te verminderen ten opzichte van 2010. Deze ambitie is tegenwoordig ingehaald door de Europese, landelijke en provinciale ambities. Daarom streven we ernaar de landelijk ambitie, de CO_2-uitstoot met 49% te verminderen in 2030 ten opzichte van 1990, te behalen. Om de CO_2-uitstoot te verlagen moet het energieverbruik worden verlaagd en duurzaam worden opgewekt. Hiervoor voeren we projecten uit op het gebied van de warmtetransitie, zonne-energie en windenergie.

Beleidsontwikkeling

Het vastgestelde beleid voor de energietransitie wordt gemonitord. Wanneer het nodig blijkt te zijn moet het beleid worden aangepast. Daarnaast is de energietransitie nog in ontwikkeling en leren we nog steeds. Dit heeft als gevolg dat nieuw beleid voor bepaalde onderwerpen nodig kan zijn, bijvoorbeeld een notitie over hoe om te gaan met participatie in duurzame energieprojecten.

Projecten	Planning							
	2023				2024			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
4.01 Voetafdruk en herijking doelstelling						Voorbereiding	Voorbereiding	Afronding
4.02 Regionale Energiestrategie 2.0	Voorbereiding	Voorbereiding	Voorbereiding	Afronding	Doorlopend	Doorlopend	Doorlopend	Doorlopend
4.03 Notitie Participatie in duurzame energieprojecten	Voorbereiding	Voorbereiding	Afronding	Doorlopend	Doorlopend	Doorlopend	Doorlopend	Doorlopend
4.04 Evaluatie Zonbeleid						Voorbereiding	Voorbereiding	Afronding

Legenda

Voorbereiding | Afronding | Doorlopend

4.01 CO_2-Voetafdruk en herijking doelstelling

Elke vier jaar wordt de CO_2-voetafdruk opgesteld voor de gemeente Harderwijk. Dit doen we op basis van data van de klimaatmonitor en vullen we aan met behaalde resultaten om zo te kunnen monitoren of we op weg zijn om de doelstelling te behalen. Dit moment willen we ook gebruiken om de doelstelling te herijken. De afgelopen jaren zijn de Europese, landelijke en provinciale doelstellingen voor 2030. Tijdens de herijking gaan we bepalen of we binnen de gemeente Harderwijk deze doelstellingen ook kunnen behalen en wat kansrijk is binnen de mogelijkheden die we als gemeente hebben.

Draagt bij aan:

Pijler(s)

Global goal(s):

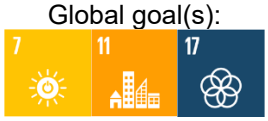
Impact	Inzicht in de voortgang om de CO_2-uitstoot te reduceren *(Een CO_2-voetafdruk 2002 en het percentage CO_2 vermindering ten opzichte van de uitstoot 2010)*	
Betrokkenen	Endura, gemeente Harderwijk	
Financiën	**2023**	**2024**
	n.v.t.	€ 10.000,- (Budget Duurzaamheid)

4.02 Regionale energiestrategie 2.0

	Draagt bij aan:
Het Rijk heeft 30 regio's in Nederland de opdracht gegeven te onderzoeken waar en hoe het beste duurzame elektriciteit op land (wind en zon) opgewekt kan worden. Maar ook welke warmtebronnen te gebruiken zijn zodat wijken en gebouwen aardgasvrij kunnen worden. De resultaten zijn opgeschreven in de regionale energiestrategie (RES). Op 17 juni 2021 is deze door de gemeenteraad vastgesteld. Elke 2 jaar moet dit document worden aangepast. Dit betekent dat in 2023 een voortgangsdocument en de RES 2.0 wordt opgesteld.	Pijler(s) Global goal(s):

Impact	Inzicht in de voortgang om de duurzame energie te produceren in de regio Noord-Veluwe *(De hoeveelheid duurzame energie opgewekt in de regio Noord-Veluwe)*	
Betrokkenen	Regiogemeenten Noord-Veluwe, Provincie Gelderland, Waterschap Vallei en Veluwe, Endura, Liander, gemeente Harderwijk	
Financiën	**2023**	**2024**
	Financiering vanuit het Rijk via gastgemeente Oldebroek	Financiering vanuit het Rijk via gastgemeente Oldebroek

4.03 Notitie Participatie in duurzame energieprojecten

	Draagt bij aan:
De gemeente Harderwijk ontwikkelt meerdere projecten op het gebied van duurzame energie. Voorbeelden zijn Zonnecarport P8 en het Warmtenetwerkbedrijf Harderwijk BV. Daarnaast zijn diverse projecten in ontwikkeling op het gebied van opwek van duurzame energie (zon-, wind- en warmteprojecten). Participatie is een steeds terugkerend onderwerp bij deze projecten. Op dit moment kennen we geen beleid op het gebied van participatie in duurzame energie. Om niet bij elk nieuw project alles opnieuw uit te hoeven zoeken, stellen we kaders op over hoe participatie in duurzame energieprojecten vormgegeven kan worden.	Pijler(s) Global goal(s):

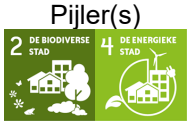
Impact	Heldere kaders om participatie toe te passen bij duurzame energieprojecten *(Een vastgestelde memo door de gemeenteraad)*	
Betrokkenen	Gemeente Harderwijk	
Financiën	**2023**	**2024**
	n.t.b.	n.t.b.

4.04 Evaluatie Zonbeleid

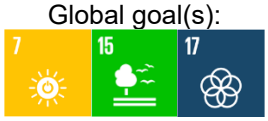
Augustus 2022 is het beleid inpassing zonnepanelen vastgesteld. Hierin is aangegeven dat na twee jaar een evaluatie van het beleid plaatsvindt. Hiervoor monitoren we onder andere de productie van zonne-energie, toename zonnepanelen op daken en het aantal projecten in ontwikkeling. Op basis van de evaluatie wordt bepaald of het huidige beleid wordt doorgezet of dat meer moet gebeuren om de doelstelling van de energieke stad te behalen. Hierbij wordt ingezet op het eerst benutten van bestaande verhardingen, daken en bedrijven en waardevolle landschappen zoveel als mogelijk te ontzien.

Draagt bij aan:

Pijler(s)

Global goal(s):

Impact	Inzicht in de groei van zonne-energie in de gemeente Harderwijk *(De hoeveelheid toegevoegd zonne-energie in kWh)*	
Betrokkenen	Endura, BKH, gemeente Harderwijk	
Financiën	**2023**	**2024**
	n.v.t.	€ 5.000,- (Budget Duurzaamheid)

Warmtetransitie

In november 2021 is de transitievisie warmte (TVW) vastgesteld. Op basis van deze visie met daarin drie beleidslijnen worden projecten in 2023 en 2024 uitgevoerd. De beoogde reductie voor deze periode is 1-2 kton CO_2. Deze reductie komt door het verlagen van het energieverbruik door te isoleren en doordat bewoners zelf al een (hybride) warmtepomp aanschaffen.

Projecten	Planning							
	2023				2024			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
4.05 Stimuleringsacties energie besparen								
4.06 Uitvoeringsplan potentiebuurt Zeebuurt								
4.07 Uitvoeringsplan potentiebuurt Stedenwaard								
4.08 Uitvoeringsplan potentiebuurt Hanzewaard								
4.09 Verkenning overig potentiebuurten								

Legenda

Voorbereiding | Afronding | Doorlopend

4.05 Stimuleringsacties energie besparen

De eerste stap bij het verduurzamen van een gebouw is energie besparen. Het is dan ook belangrijk dat alle gebouwen goed geïsoleerd zijn en geventileerd zijn. Om gebouweigenaren te stimuleren dit de doen, worden verschillende stimuleringsacties opgezet. Denk hierbij onder andere aan de acties en middelen vanuit het duurzaamheidsloket, de energiecafés van Endura, de werkgroep duurzaamheid van de BKH en de inzet van het klusteam die kleine besparende maatregelen aanbrengen. Dit moet in de komende jaren worden uitgebreid met een collectieve inkoopactie voor isolatiemaatregelen, glas en mogelijk (hybride) warmtepompen.

Draagt bij aan:

Pijler(s)

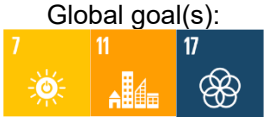

Global goal(s):

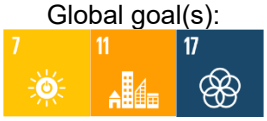
Impact	Het verlagen van het energieverbruik (elektriciteit en warmte) *(Het energieverbruik van de gemeente Harderwijk)*	
Betrokkenen	Duurzaamheidsloket, Endura, BKH, Gemeente Harderwijk,	
Financiën	**2023**	**2024**
	€ 25.000,- (Budget transitievisie warmte)	€ 25.000,- (Budget transitievisie warmte)

4.06 Uitvoeringsplan potentiebuurt Zeebuurt

Zoals beschreven in de transitievisie warmte (TVW) zijn de buurten Zeebuurt-Oost en Zeebuurt-West aangewezen als potentiebuurt. In de afgelopen jaren is met het buurtinitiatief Groep Aardgasalternatieven Zeebuurt (GAZ) verkend welk alternatief voor aardgas geschikt is voor de Zeebuurt. In het uitvoeringsplan wordt het beste alternatief (een midden-temperatuur warmtenet) verder uitgewerkt. Het uitvoeringsplan wordt vastgesteld door de gemeenteraad. De verwachting is in de loop van 2024. Na vaststelling start de uitvoering om de Zeebuurt aardgasvrij te maken.	**Draagt bij aan:** Pijler(s) Global goal(s):

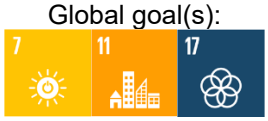
Impact	Het uitfaseren van aardgas in de wijk Zeebuurt *(Het aardgasverbruik in m^3 en de CO_2-uitstoot in ton)*	
Betrokkenen	Buurtinitiatief GAZ, UWOON, Omnia Wonen, Liander, WNH BV, gemeente Harderwijk,	
Financiën	**2023**	**2024**
	€ 100.000,- (Budget transitievisie warmte)	n.t.b.

4.07 Uitvoeringsplan potentiebuurt Stedenwaard

Zoals beschreven in de transitievisie warmte (TVW) is de buurt Stedenwaard aangewezen als potentiebuurt. In de afgelopen jaren is met het buurtinitiatief Duurzaam Klein Stedenwaard (DKS) verkend welk alternatief voor aardgas geschikt is voor de Stedenwaard. In het uitvoeringsplan wordt het beste alternatief (dit wordt eerste helft 2023 bepaald) verder uitgewerkt. Dit uitvoeringsplan wordt vastgesteld door de gemeenteraad. De verwachting is eind 2024. Na vaststelling start de uitvoering om de Stedenwaard aardgasvrij te maken.	**Draagt bij aan:** Pijler(s) Global goal(s):

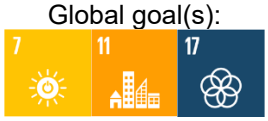
Impact	Het uitfaseren van aardgas in de buurt Stedenwaard *(Het aardgasverbruik in m^3 en de CO_2-uitstoot in ton)*	
Betrokkenen	Buurtinitiatief DKS, UWOON, Liander, gemeente Harderwijk, mogelijk later RWS/Waterschap	
Financiën	**2023**	**2024**
	€ 50.000,- (Budget transitievisie warmte)	€ 50.000,- (Budget transitievisie warmte)

4.08 Uitvoeringsplan potentiebuurt Hanzewaard

Zoals beschreven in de transitievisie warmte (TVW) is de Hanzewaard aangewezen als potentiebuurt. In de afgelopen jaren is met UWOON verkend welk alternatief voor aardgas geschikt is voor de Hanzewaard. In het uitvoeringsplan wordt het beste alternatief verder uitgewerkt. Het uitvoeringsplan wordt vastgesteld door de gemeenteraad. De verwachting is in de loop van 2024. Na vaststelling start de uitvoering om de Hanzewaard aardgasvrij te maken.	**Draagt bij aan:** Pijler(s) Global goal(s):

Impact	Het uitfaseren van aardgas in de buurt Hanzewaard *(Het aardgasverbruik in m^3 en de CO_2-uitstoot in ton)*	
Betrokkenen	UWOON, Liander, gemeente Harderwijk, mogelijk later RWS/Waterschap	
Financiën	**2023**	**2024**
	€ 100.000,- (Budget transitievisie warmte)	n.t.b.

4.09 Verkenning overige potentiebuurten

Zoals beschreven in de transitievisie warmte (TVW) zijn er tien potentiebuurten aangewezen richting 2030. Op het moment zijn we met vier buurten gestart om een uitvoeringsplan op te stellen. Om het proces goed door te laten lopen is het nodig om te starten met de verkenning van de andere potentiebuurten. In 2023 gaan we met Omnia Wonen een verkenning doen voor de buurt Drift. De buurten Stadsdennen Zuidwest, Wittehagen-Zuid en Tinnegieter volgen. Voor de buurt Weiburg en Nachthok worden de ontwikkelingen van Nieuw Weiburg gevolgd om mogelijk op aan te sluiten.	**Draagt bij aan:** Pijler(s) Global goal(s):

Impact	Bewoners van potentiebuurten informeren en betrekken bij het proces *(Woningcorporatie(s) en/of buurtinitiatief werken mee in het vervolgproces)*	
Betrokkenen	Omnia Wonen, UWOON, Liander, Endura, duurzaamheidsloket, gemeente Harderwijk	
Financiën	**2023**	**2024**
	€ 25.000,- (Budget transitievisie warmte)	€ 25.000,- (Budget transitievisie warmte)

Zonne-energie

In september 2022 is het beleid inpassing zonnepanelen Harderwijk vastgesteld. Hierin is aangegeven dat de gemeente Harderwijk vol inzet op het volleggen van beschikbare dakoppervlakte (woningen en bedrijven) en mogelijk multifunctioneel ruimtegebruik in te zetten om te voorkomen dat er in de toekomst grondgebonden zonneparken nodig zijn. We beogen een jaarlijkse groei van het dakoppervlakte met zonnepanelen van 1,5 hectare (een jaarlijkse CO_2-reductie van 1 kton).

Projecten	Planning							
	2023				2024			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
4.10 Stimuleringsacties particuliere daken								
4.11 Stimuleringsacties bedrijfsdaken								
4.12 Multifunctioneel ruimtegebruik zonnepanelen								
4.13 Energieproducerend geluidsscherm Harderweide								
4.14 Realisatie zonnecarport Sypel								

Legenda

Voorbereiding | Afronding | Doorlopend

4.10 Stimuleringsacties particuliere daken

Op veel daken van woningen liggen nog geen zonnepanelen, terwijl deze daar wel geschikt voor zijn (geen schaduw en een sterk dak). Om deze potentie aan daken te gebruiken zetten we in op verschillende stimuleringsacties. Denk hierbij aan de inzet van energiecoaches en energieadviseurs, het opzetten van stimuleringscampagnes en collectieve inkooptrajecten voor bewoners. Daarnaast gaan we in gesprek met de woningcorporaties om huurders ook meer mogelijkheden te geven om zonnepanelen te plaatsen.

Draagt bij aan:

Pijler(s)

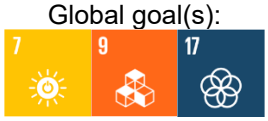

Global goal(s):

Impact	Meer woningen met zonnepanelen die zelf duurzame energie opwekken *(Het aantal m² zonnepanelen in Harderwijk, het percentage woningen met zonnepanelen)*	
Betrokkenen	Endura, duurzaamheidsloket, Woningcorporaties, gemeente Harderwijk	
Financiën	**2023**	**2024**
	€ 15.000,- (Budget Energieke Stad)	€ 15.000,- (Budget Energieke Stad)

4.11 Stimuleringsacties bedrijfsdaken

	Draagt bij aan:
De bedrijfsdaken in Harderwijk hebben een groot potentieel om zonne-energie op te wekken. Bedrijventerrein Lorentz is vanuit die gedachte ook opgenomen als zoekgebied in de Regionale EnergieStrategie (RES). Om deze potentie maximaal te benutten werken we samen met Bedrijvenkring Harderwijk en Endura.	Pijler(s) Global goal(s):

Impact	Meer bedrijfsdaken met zonnepanelen om duurzame energie op te wekken voor eigen gebruik en voor de samenleving. *(Het aantal m² zonnepanelen op bedrijfsdaken in Harderwijk en de productie duurzame energie in kWh)*	
Betrokkenen	Bedrijvenkring Harderwijk, Endura, projectleider RES, gemeente Harderwijk	
Financiën	**2023**	**2024**
	€ 20.000,- (Budget Duurzaamheid)	€ 20.000,- (Budget Duurzaamheid)

4.12 Multifunctioneel ruimtegebruik zonnepanelen

	Draagt bij aan:
In de gebouwde omgeving zijn locaties te bedenken waar mogelijk multifunctionele zonneparken toegepast kunnen worden. Denk hierbij aan geluidsschermen, parkeerterreinen of gelijksoortige locaties. Een gemeentelijk onderzoek brengt deze locaties in kaart en of deze potentie hebben om verder uit te werken. Op basis van dit onderzoek willen we voor minimaal twee locaties een ontwikkelplan opstellen.	Pijler(s) Global goal(s):

Impact	Realisatie multifunctionele zonneparken om duurzame energie op te wekken voor de samenleving *(Het aantal m² multifunctionele zonneparken in Harderwijk en de productie duurzame energie in kWh)*	
Betrokkenen	Gemeente Harderwijk	
Financiën	**2023**	**2024**
	€ 20.000,- (Budget Energieke Stad)	€ 20.000,- (Budget Energieke Stad)

4.13 Energieproducerend geluidsscherm Harderweide

	Draagt bij aan:
Op de geluidswal langs de A28 bij Harderweide moet nog een geluidsscherm geplaatst worden. In 2018 is door het college besloten dit geluidscherm geïntegreerd te maken en een groot deel daarvan te voorzien van zonnepanelen. Nu de planontwikkelingen voor Harderweide verder zijn, is de verdere ontwikkeling van het energieproducerend geluidscherm weer opgepakt.	Pijler(s) Global goal(s):

Impact	Realisatie energieproducerend geluidscherm om duurzame energie op te wekken voor de samenleving *(Het aantal m² energieproducerend geluidscherm in Harderwijk en de productie duurzame energie in kWh)*
Betrokkenen	Gemeente Harderwijk
Financiën	**Krediet**
	Voor de realisatie komt een voorstel vanuit het project

4.14 Realisatie zonnecarport Sypel

	Draagt bij aan:
Met de ambitie om een energieneutraal zwembad te realiseren moet het elektriciteitsverbruik opgewekt worden met zonnepanelen. Aangezien niet alle zonnepanelen geplaatst kunnen worden op de daken en gevels is het noodzakelijk om overkappingen te bouwen (carports) op de parkeerplaats om zonnepanelen op te plaatsen. Óf en op welke manier inwoners kunnen participeren wordt nog uitgewerkt. Hierover zijn we in gesprek met de lokale energiecoöperatie Endura.	Pijler(s) Global goal(s):

Impact	Een energieneutraal zwembad dat zijn eigen energie duurzaam opwekt. *(De hoeveelheid opgewekte duurzame energie in kWh)*
Betrokkenen	Endura, gemeente Harderwijk
Financiën	**Krediet**
	Zonnepanelen Sypel

Windenergie

In 2031 wil de gemeente Harderwijk 26% van de energie duurzaam binnen de gemeentegrenzen opwekken. Een groot deel van deze ambitie moet worden ingevuld door de realisatie van windenergie. De realisatie van de windturbines moet CO_2-reductie van ongeveer 15 kton opleveren.

Projecten	Planning							
	2023				2024			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
4.15 Windenergie Lorentz								

Legenda

Voorbereiding | Afronding | Doorlopend

4.15 Windenergie Lorentz

Het windenergieproject bestaat uit 3 windturbines, welke geplaatst gaan worden op industrieterrein Lorentz. In 2020 is de bestemmingsplanwijziging door de gemeenteraad goedgekeurd en zijn de benodigde vergunningen verleend zodat het project verder ontwikkeld kan worden. Op het moment zijn we nog in afwachting van de beoordeling van de Raad van State. Ondertussen wordt de samenwerking voor realisatie- en exploitatiefase tussen de gemeente en waterschap Vallei en Veluwe verder uitgewerkt. Het voorkeursalternatief voor invulling van de participatie is een duurzaamheidsfonds. De verwachting is dat we 25.000MWh aan windenergie gaan opwekken en daarmee een CO2-reductie van 15 kton CO2 behalen.

Draagt bij aan:

Pijler(s)

Global goal(s):

Impact	De realisatie van drie windturbines op bedrijventerrein Lorentz *(De jaarlijkse productie windenergie)*
Betrokkenen	Waterschap Vallei en Veluwe, gemeente Harderwijk
Financiën	**krediet**
	Routekaart zoekgeb. winden. Lorentz

3 Financiën

De projecten uit deze uitvoeringsagenda 2023-2024 kunnen worden uitgevoerd met de beschikbare middelen binnen de gemeente Harderwijk, of met aanvullende subsidies vanuit de Provincie Gelderland of het Rijk. Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de beschikbare middelen die worden ingezet voor de uitvoering van de projecten zoals hierboven beschreven. Bij dit overzicht van beschikbare budgetten hoort ook een winstwaarschuwing. Door de toegenomen urgentie van veel duurzaamheidsonderwerpen en de aandacht die deze bij veel gemeenten en bedrijven krijgen is het lastiger om capaciteit te verkrijgen en mede daarmee duurder om projecten te kunnen realiseren.

Structurele budgetten

Onderstaande budgetten zijn structureel opgenomen in de begroting.

Naam budget	**2023**	**2024**
De Energieke stad	€ 86.865,-	€ 86.865,-

Incidentele budgetten

Dit zijn incidentele budgetten die zijn vastgesteld in de begroting of het collegeprogramma 2022-2026. De duur van de budgetten verschilt van één tot maximaal vier jaar.

Naam budget	**2023**	**2024**
Transitievisie Warmte	€ 150.000,-	€ 150.000,-
Circulaire Economie	€ 100.000,-	€ 100.000,-
Duurzaamheid	€ 250.000,-	€ 250.000,-
Groen- en natuurbeleidsplan	€ 100.000,-	n.v.t.
Triasplein	€ 30.000,-	n.v.t.

Duurzaamheidsreserve

We werken met twee reserves.

1. De bestemmingsreserve Duurzaamheid (gevormd in 2021) dient voor de uitvoering van de uitvoeringsagenda duurzaamheid. Hiermee worden de onregelmatigheden van de uitgaven van de uitvoering opgevangen.
2. Dit is het duurzaamheidsfonds. In het collegeprogramma 2022-2026 is € 5.000.000,- beschikbaar gesteld om een versnelling aan te brengen voor het verduurzamen van de gemeente Harderwijk in de vorm van een fonds. Zoals beschreven in project 0.08 wordt in 2023 dit fonds uitgewerkt met kaders om subsidies, leningen en ondersteuning te kunnen bieden aan inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen waaronder verenigingen en clubs. Voor de uitvoering van de duurzaamheidsprojecten wordt 1 miljoen euro uit het fonds beschikbaar gesteld zoals in het collegeprogramma aangegeven. Mocht het mogelijk en nodig zijn, dan wordt het duurzaamheidsfond aangevuld.

Naam budget	**2023**
Bestemmingsreserve Duurzaamheid	€ 575.975- (Peildatum 19-12-2022)[2]
Duurzaamheidsfonds	€ 4.000.000,-

Rijksbijdrage

Vanuit het Rijk worden middelen beschikbaar gesteld voor de uitvoering van de duurzaamheidstaak. Op het moment van schrijven is nog niet bekend welke voorwaarden worden gesteld aan deze middelen. Dit wordt begin 2023 bekend gemaakt. Op het moment dat dit duidelijk is komen we bij de raad terug om aan te geven hoe deze gelden ingezet gaan worden.

2 Dit is een momentopname. De verwachting is dat een deel wordt betrokken bij de afrekening 2022 voor de uitvoering van de duurzaamheidsprojecten in 2022. Daarnaast is een deel nodig voor de uitvoering van projecten die doorlopen in 2023.

Project specifieke budgetten

Naast de bovenstaande budgetten zijn er ook nog project specifieke middelen. Denk hierbij aan subsidies van andere overheden en kredieten die ten laste komen van een GREX of exploitatie. (bijvoorbeeld windenergie Lorentz). In de projectbeschrijving is aangegeven als dit het geval is. Deze budgetten en kredieten vallen buiten de scope en verantwoordelijkheid van het beleidsteam duurzaamheid. Via de begroting, themarekening en de managementrapportages is de voortgang van deze subsidies en kredieten te volgen.

Budgetten voor vaste formatie en wettelijke milieutaken zijn in onderstaande overzichten niet opgenomen in de uitvoeringsagenda Duurzaamheid.

Capaciteit

Binnen de ambtelijke organisatie is voor de komende twee jaren rekening gehouden met de inzet die voor deze projecten wordt gevraagd. Gezien de gewenste versnelling, toenemende taken en projecten is extra capaciteit nodig of moeten er keuzes gemaakt worden ten koste van de versnelling. Dit betekent wellicht dat tijdelijk extra capaciteit nodig is voor de uitwerking en uitvoering van het duurzaamheidsfonds en voor de buurtaanpak van de transitievisie warmte. Richting de nieuwe uitvoeringsagenda 2025-2026 is één van de taken om te kijken of de capaciteit in balans is met de hoeveel projecten, taken en de beschikbare middelen.